

Igor Maver, ur., **Ethnic Literature and Culture in the U.S.A., Canada and Australia**, Peter Lang Verlag, Frankfurt am Main 1996, 306 str.

Zbornik razprav, ki ga je urednik ustrezno naslovil *Etnična književnost in kultura v ZDA, Kanadi in Avstraliji*, je rezultat mednarodnega simpozija *Historical Perspectives of Ethnicity in the New World* (Zgodovinske perspektive narodnosti v Novem svetu, Bled, 15.–18. maj 1994). Simpozij sta organizirala Slovensko društvo za ameriške študije in Slovenska izseljenska matica, pripravo in potek simpozija pa je vodil doc. dr. Igor Maver z Oddelka za germanske jezike in književnosti Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Simpozij je bil posvečen visokima jubilejema dveh pomembnih slovenskih izseljenskih organizacij v ZDA, in sicer devetdesetletnici Slovenske narodne podporne jednote in šestdesetletnici Progressivnih Slovenk Amerike.

V zborniku objavljeni referati so razdeljeni v tri sklope: Evropska izseljenska izkušnja v večetnični ZDA (dvanajst prispevkov), Kanadska multikulturalnost in književnost (šest referatov) in Etnična Avstralija (trije prispevki). Večina avtorjev v prvem, najboljšežnejšem delu knjige obravnava slovensko književnost, jezik in kulturo v ZDA. V to skupino sodijo pesnica Rose Mary Prosen z uvodnim poetičnim esejem *Ko zagledam tiho sončnico: spominski zapis in avtorji študij o slovensko-ameriški književnosti* Mirko Jurak, Igor Maver, Jerneja Petrič, Helga Glušič in Henry A. Christian. Janez Stanonik je njihove literarnozgodovinske članke dopolnil z dragocenim pregledom bibliografij slovenskega izseljenskega tiska do leta 1945. Jezikoslovni sklop v tem delu zbornika sta prispevala James W. Tollefson in Nada Šabec, za primerjalno razsežnost znanstvene obravnave slovenske izseljenske problematike, ki jo omogoča vpogled v priseljsko izkušnjo drugih narodov, pa so s svojimi prispevki poskrbeli William C. Beyer, Line Unali in Adi Wimmer.

Medtem ko so avtorji prvega dela razprav iz različnih dežel (Slovenija, ZDA, Italija in Avstrija), so pisci vseh študij poglavja o kanadski priseljski književnosti in multikulturalizmu (razen enega) iz Kanade. S problemom književnosti tamkajšnjih Slovencev so povezani prispevki Toma Ložarja, Toma Priestlyja in Irme M. Ožbalt, priseljen-

sko problematiko drugih narodov pa obravnavajo referati Bernarda Hickeya (Italija), Janice Kulyk Keefer in Branka Gorjupa.

Zadnji del zbornika je posvečen obravnavi multikulturalizma, etnične literature in problemov ohranjanja materinščine med priseljenci v Avstraliji. Avtorji študij so Gerhard Stilz iz Nemčije, Susan Ballyn iz Španije in slovenistka Barbara Suša iz Ljubljane. Njihovi prispevki zaokrožajo jasno začrtano tematiko zbornika, ki naj bi zajela vsaj nekatere pomembnejše probleme v zvezi z literarnim ustvarjanjem, kulturo, jezikom in drugimi področji delovanja (predvsem slovenskih) priseljskih skupnosti v vseh treh angleško govorečih deželah Novega sveta: ZDA, Kanadi in Avstraliji.

Sam urednik takole označuje pomen zbornika: "Literarne zgodovine v angleščini se danes pišejo ponovno z upoštevanjem multikulturalnosti in multietničnosti. Slovenska literarna zgodovina doživlja enak proces in skuša določiti slovenski izseljenski književnosti mesto, ki si ga ta zasluži. Neprestano se sooča s problemom določitve ravnotežja med aksiološkimi, estetskimi kriteriji in čisto družbenozgodovinsko vrednostjo slovenskega izseljenskega pisanja. Čeprav je bilo napravljanih že kar nekaj posameznih študij, pa bele lise v poznavanju slovenske izseljenske literarne ustvarjalnosti ostajajo. Študije v pričujoči knjigi analizirajo doslej manj znane ali neznane vidike slovenske izseljenske književnosti in hkrati raziskujejo splošno dinamiko etničnosti in etnične književnosti. Za vsako nacionalno kulturo je nujno, da takoj prične z resnimi in konsistentnimi raziskavami izseljenske literature in kulture, preden se dragocen in enkraten material s tega področja izgubi ali zavrže. Na ta način lahko za vselej izgine del kulturne zgodovine. Izseljenci so nenazadnje tudi dragoceni literarnokulturni posredniki in kulturni ambasadorji, ki predstavljajo živo vez med kulturami in omogočajo dvosmerni promet, afirmacijo nacionalne kulture v tujini. Pričujoča knjiga gotovo ne daje vseh odgovorov, ki zadevajo etnično literaturo in kulturo v deželah Novega sveta. Nasprotno, nič manj niso pomembna vprašanja, ki jih odpira, kot pa ponujeni odgovori." (Str. 305)

Knjiga *Etnična književnost in kultura* je že drugi zbornik referatov s tega področja (prvi z naslovom *Slovenska beseda v angleškem kul-*

turnem prostoru, ur. J. Petrič, je izšel v Ljubljani leta 1993), ki je rezultat mednarodnih srečanj v skupni organizaciji Slovenskega društva za ameriške študije in Slovenske izseljenske matice. Glede na pomajkljivo raziskanost in neustrezno dosedanje vrednotenje tega pomembnega dela nacionalne literature in kulture je izid znanstveno relevantne, sistematično zasnovane in pregledne tovrstne publikacije tem bolj dobrodošel. Ker večina referatov obravnava slovensko problematiko, bi bilo smotrno, če bi bil s slovenskim povzetkom opremljen tudi vsak posamezen prispevek, saj splošni slovenski povzetek ob koncu zbornika ne zadošča. Posebej pa pozdravljam urednikovo prizadevanje, da bi zbornik prinesel nekaj novosti tudi v okviru iskanj literarnoteoretičnih izhodišč in kriterijev pri kritičkem presojanju slovenske izseljenske literature, saj gre za izrazito polemično vprašanje, s katerim se bo slovenska literarna znanost nedvomno še dolgo časa ukvarjala.

Janja Žitnik

Marjan Drnovšek, Drago Bajt, ur., **Slovenska kronika XX. stoletja, I. knjiga 1900–1941**, Nova revija, Ljubljana 1995, 457 str. (Prispevki o izseljenstvu)

Tak založniški in znanstveni podvig, kot je *Slovenska kronika XX. stoletja*, (izid njenega II. dela je eden od njenih urednikov proglasil kar za čudež), nedvomno zasluži svojo poglobljeno predstavitev, vendar pa to ni namen tega prispevka. Pri svojem zelo skopem prikazu I. knjige, ki zajema obdobje od 1900 do 1941, se bom omejil zgolj na prispevke o izseljenstvu. V prvi knjigi, ki ima 372 zgodovinskih sestavkov oziroma "zgodb", kot jim pravijo duhovni očetje *Slovenske kronike XX. stoletja*, jih je kar 32 (če je pisec ocene natančno štel) namenjenih slovenskemu izseljenstvu. Vse je napisal dr. Marjan Drnovšek, ki je poleg že naravnost titanskega uredniškega garanja pri nastajanju obeh delov *Slovenske kronike*, (tudi pri njegovem drugem delu od 1941 do 1995), zmožal še ta nikakor ne majhen dodatni napor. V pomoč mu je bilo seveda njegovo že večkrat izpričano obširno poznavanje slovenske izseljenske problematike. Omeniti velja še, da so vsi njegovi objavljeni teksti – podobno kot prispevki drugih sodelavcev *Slovenske kronike*, opremljeni